

Theoretical and methodological basis for ensuring information security of person, society, state

10. Солодка О. М. Забезпечення інформаційного суверенітету держави: правовий дискурс. *Інформація і право*. 2020. № 1 (32). С. 80–87.

11. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року «Про Доктрину інформаційної безпеки України»: Указ Президента України від 25.02.2017 № 47/2017. *Офіційний вісник України*. 2017. № 20. Ст. 554.

12. Ісмайлов К. Ю. Юридичні тенденції та концептуальні підходи до інформаційного суверенітету в Україні. *International Scientific-Practical Conference Development of legal regulation in East Europe: experience of Poland and Ukraine* : Conference Proceedings, January 27–28, 2017. Sandomierz. P. 117–119. URL: <http://dspace.oduvs.edu.ua/bitstream/123456789/245/1> (дата звернення: 23.11.2022).

13. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад., голов. ред. В. Т. Бусел]. Київ, Ірпінь : ВТФ «Перун», 2007. 1736 с.

Анотація. У статті проаналізовано низку дефініцій, використовуваних у сфері інформаційного суверенітету України в сучасний період. За результатами їх детального розгляду авторами запропоновано вдосконалення понятійного апарату в цій сфері.

Ключові слова: понятійний апарат, кіберпростір, інформаційний суверенітет, інноваційні технології.

Abstract. A few concepts used in the sphere of information sovereignty of Ukraine at present day are analyzed in the research. After detailed examination the researchers have made enhancement in legal regulatory of the concept.

Key words: conceptual apparatus, cyberspace, information sovereignty, innovative technologies.

УДК 343.34

*КАЛІНІН Ігор Олександрович
НАСТРАДІН Володимир Петрович*

КОНЦЕПТУАЛЬНІ НАПРЯМИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Постановка проблеми. Державне будівництво будь-якої країни, як відомо, насамперед потребує чітко визначеної, політично закріпленої, юри-

дично оформленої, науково обґрунтованої системи забезпечення національної безпеки держави. І від того, наскільки повноцінною та всеосяжною

Теоретико-методологічні засади забезпечення інформаційної безпеки людини, суспільства, держави

буде вибудована система національної безпеки, залежатимуть стан життєздатності держави щодо захисту своїх національних інтересів, рівень і перспективи життя її громадян.

Особливого значення набуває ця надзвичайно важлива сфера за умов глобалізаційних процесів, які сьогодні охоплюють дедалі більшу кількість напрямів життєдіяльності людини та суспільних відносин. На жаль, із кожним роком загрози й небезпеки не зменшуються. Перманентно зростаючий рівень науково-технічного прогресу тільки підсилює сучасні виклики, що набули глобального виміру і вже загрожують існуванню самого людства.

За таких обставин перед нашою державою, її вищим політичним керівництвом постало надзвичайно важливе питання – не тільки забезпечити всі сфери життєдіяльності країни відповідно до наявних зовнішніх і внутрішніх, реальних та потенційних загроз, реальної агресії, а вибудувати систему національної безпеки на випередження, яка в повному обсязі могла б забезпечити мир, спокій і сталий розвиток України у складних умовах сьогодення.

Із цього випливає, що вирішення проблеми національної безпеки в нашій країні є особливо актуальним. У зв'язку з цим перед вітчизняною наукою постає важливе та відповідальне завдання щодо розроблення комплексу питань, пов'язаних із визначенням теоретичних основ національної безпеки, особливостей її забезпечення в надскладний період незалежності й суверенності держави, усвідомлення сутності національних інтересів України в нових геополітичних

умовах, пошуку ефективних шляхів їх реалізації. На жаль, сьогодні в Україні немає організаційно-правових механізмів реалізації стратегічних напрямів забезпечення національної безпеки, а органи законодавчої і виконавчої влади та суспільство лише починають усвідомлювати потребу їх створення.

Аналіз останніх досліджень і публікацій засвідчує, що проблемні питання розроблення організаційно-правових механізмів сфери державної політики реалізації стратегічних напрямів забезпечення національної безпеки України були предметом дослідження таких учених, як В. Антипенко, О. Белов, В. Богданович, О. Гончаренко, В. Горбулін, О. Довгань, І. Калінін, А. Качинський, І. Кириченко, М. Криштанович, В. Крутов, Г. Новицький, В. Пилипчук, О. Шмаров та інших [5–9]. Незважаючи на те, що питання побудови системи національної безпеки України було висвітлене в низці наукових праць, деякі аспекти цієї проблематики, що стосуються сучасного забезпечення національної безпеки держави, залишаються ще недостатньо вивченими та потребують системного аналізу. Зокрема необхідним є вирішення завдань, пов'язаних із визначенням теоретичних основ національної безпеки, розробкою загальнодержавної методології прийняття стратегічних рішень, підвищенням ефективності планування, координації та контролю діяльності суб'єктів забезпечення національної безпеки.

Мета статті – аналіз особливостей забезпечення національної безпеки й теоретичне осмислення системних питань національної безпеки для

Theoretical and methodological basis for ensuring information security of person, society, state

створення дієвого механізму стратегічного управління.

Виклад основного матеріалу. Сфера національної безпеки має розглядатися в об'єктивному сплетінні всіх політичних, економічних, воєнних, екологічних, культурних та інших процесів. А це вже зумовлює необхідність створення потужної системи управління сферою національної безпеки, при якій кожний суб'єкт забезпечення національної безпеки повинен мати інтегральну основу та керуватися у своїй діяльності виключно системним підходом [1–4].

Системний підхід має передбачати таку побудову виконавчої ланки стратегічного управління, за якої всі суб'єкти забезпечення національної безпеки будуть зведені в єдину систему у складі системи управління та підсистем забезпечення: економічної, державної, воєнної, внутрішньої, прикордонної, техногенної, інформаційної безпеки України, інших функціональних систем безпеки.

Особливого значення в умовах розбудови системи забезпечення національної безпеки набуває проблема підвищення ефективності наукового забезпечення процесів формування, реалізації та оцінювання ефективності політики національної безпеки на стратегічному рівні, де підготовка кадрів для органів державної влади та наукових фахівців вищої кваліфікації посідає пріоритетне місце.

Визначальна роль науки не може бути підмінена організаційними й оперативними заходами щодо забезпечення безпеки. Наука повинна і може стати головним стратегічним запасом держави і, передусім, у питаннях за-

безпечення національної безпеки. Без науки національної безпеки неможливі успішний розвиток економіки, створення оборонної техніки, інформаційних технологій, вирішення екологічних проблем тощо.

Основною причиною такого становища є те, що в державі немає системного підходу як до формування, так і до реалізації державної політики забезпечення національної безпеки. Як результат цього маємо дві головні проблеми: 1) повна некерованість процесом забезпечення національної безпеки України й відсутність належного рівня координації та взаємодії в діяльності його суб'єктів; 2) фактична відсутність організаційно-правових механізмів реалізації стратегічних напрямів забезпечення національної безпеки України.

Сьогодні потрібно говорити не про реформування, а про побудову високоефективної системи забезпечення національної безпеки України.

Можна підготувати безліч загальних рекомендацій стосовно того, що треба робити. Наведемо деякі з них.

1. Для вдосконалення системи управління забезпеченням національної безпеки необхідно розробити та впровадити *загальнодержавну методологію прийняття стратегічних рішень*. Такий підхід уже тривалий час запроваджений і цілком себе виправдав у країнах зі сталим розвитком.

2. Слід остаточно сформулювати *галузевий складник національної безпеки* та визначити конкретні відомства й органи влади, на які покласти відповідальність за реалізацію національної безпеки на галузевому рівні. Ці відомства повинні забезпечити коор-

Теоретико-методологічні засади забезпечення інформаційної безпеки людини, суспільства, держави

динацію зусиль усього потенціалу держави на досягнення безпеки в певній галузі. Вони мають бути основними розробниками конкретних програм і планів за сферами (галузями) національної безпеки.

3. Кабінет Міністрів відповідно до ст. 7 Закону «Про національну безпеку України», ст. 113, 116, 117 Конституції України [3] здійснює *контроль* за дотриманням законодавства та *реалізацією політики держави, що стосується сфер національної безпеки і оборони*, звітує з цих питань перед Президентом України та Верховною Радою України. Отже, Кабінет Міністрів України є *суб'єктом контролю з реалізації державної політики у сферах національної безпеки і оборони*. Водночас необхідно *посилити контрольну функцію* Кабінету Міністрів України в стратегічному прогнозуванні та плануванні й таким чином підвищити ефективність координації, контролю та планування у сфері діяльності суб'єктів забезпечення національної безпеки та їхньої відповідальності. РНБО України контролює *роботу сектору безпеки і оборони* на підставі ст. 107 Конституції України в порядку і межах компетенції, визначених Законом України «Про Раду національної безпеки і оборони України» [4]. Проте у ст. 5 Закону України «Про національну безпеку України» в порушення ст. 107 Конституції України та всупереч Закону України «Про Раду національної безпеки і оборони України» *значно звужено повноваження РНБО України щодо контролю за сферами національної безпеки, а функцію координації обмежено умовами воєнного або надзвичайного ста-*

ну, особливим періодом чи кризовими ситуаціями. Ця проблема також потребує свого нормативного вирішення.

4. Для підвищення ефективності планування, координації та контролю за діяльністю суб'єктів у забезпеченні національної безпеки та їхньої відповідальності вкрай необхідно:

– уточнити й чітко розмежувати завдання та сфери відповідальності суб'єктів забезпечення національної безпеки;

– запровадити загальнодержавну систему стратегічного планування на основі посилення прогностичності та визначення граничних значень показників (індикаторів), які характеризують ступінь захисту національних інтересів у різних сферах життєдіяльності;

– підвищити ефективність діяльності суб'єктів забезпечення національної безпеки стосовно своєчасного фіксування існуючих та нових видів внутрішніх і зовнішніх загроз, розроблення дієвих заходів щодо запобігання їм та їх нейтралізації;

– запровадити організаційно-правові, організаційно-економічні й організаційно-технічні механізми програмно-цільового планування розвитку пріоритетних напрямів науки, техніки, технологій і виробництв з урахуванням особливостей розвитку соціально-економічних процесів та діяльності у сфері забезпечення національної безпеки;

– запровадити інформаційно-аналітичну підтримку діяльності органів державної влади, насамперед в умовах надзвичайного або воєнного стану, в особливий період, а також у разі виникнення кризових ситуацій,

Theoretical and methodological basis for ensuring information security of person, society, state

що загрожують національній безпеці України.

5. Доцільно впровадити *інформаційно-аналітичну підтримку* діяльності органів державної влади, насамперед в умовах надзвичайного або воєнного стану, в особливий період, а також у разі виникнення кризових ситуацій, що загрожують національній безпеці України. І взагалі інформаційно-аналітична діяльність при управлінні системою забезпечення національної безпеки повинна проводитися всіма суб'єктами забезпечення національної безпеки у всіх галузях їхньої діяльності.

Наведений перелік таких загальних рекомендацій можна було б продовжити. Але проблема полягає не в тому, що треба робити, а в тому, як це робити. Як потрібно будувати систему забезпечення національної безпеки України?

Окреслимо концептуально такі напрями реформування системи забезпечення національної безпеки України:

1. Визначення та впорядкування на державному рівні понятійного апарату сфери національної безпеки.

2. Активізація інноваційних процесів у галузях освіти, наукових технологій та інформаційних комунікацій.

3. Формування системи показників національних інтересів.

4. Приведення у відповідність понять «воєнна безпека» та «прикордонна безпека».

5. Міждисциплінарна інтеграція окремих напрямів у систему наук із проблем національної безпеки.

6. Розподілення відповідальності між суб'єктами забезпечення національної безпеки.

Наукова й організаційна діяльність щодо налагодження механізмів забезпечення розроблення, коригування та реалізації державної політики забезпечення національної безпеки України повинна проводитися відповідними науковими установами Національної академії наук, галузевих академій наук, Ради національної безпеки і оборони України, центральних органів виконавчої влади, Національним інститутом стратегічних досліджень, іншими науковими установами і закладами вищої освіти України.

Розглянемо докладніше вказані напрями реформування.

1. Визначення та впорядкування на державному рівні понятійного апарату сфери національної безпеки. В Україні існує великий ризик настання понятійно-термінологічної катастрофи, яка в умовах глобальної інформатизації торкнеться практично всіх сфер діяльності нашого суспільства.

Є нагальна потреба визначення та впорядкування на державному рівні понятійного апарату сфери національної безпеки, починаючи з таких базових понять, як «національні цінності» (разом із поняттям «національні інтереси України»), «загальноєвропейські цінності», «європейські стандарти» тощо, та побудови несуперечливої ієрархії цінностей, інтересів, стратегічних пріоритетів і завдань як базових для побудови системи державного стратегічного планування.

Координація заходів із наукового супроводу забезпечення національної безпеки України виконується Національною академією наук та науково-дослідними установами Ради національної безпеки і оборони України.

Теоретико-методологічні засади забезпечення інформаційної безпеки людини, суспільства, держави

Однак не проводяться конструктивні дискусії за участю математиків, спеціалістів з теорії управління щодо коректності як поняття «управління національною безпекою», так і привнесених із-за кордону, наприклад, таких модних сьогодні понять, як «управління якістю», «управління загрозами», «управління ризиками». Недоречним є таке модне поняття як «виклик».

Ініціювати наукову дискусію щодо наукового обґрунтування цих важливих понять у сфері національної безпеки, на наш погляд, повинна Національна академія наук. Саме Національна академія наук України повинна за замовленням РНБО України (на жаль, уже з великим запізненням) очолити координацію науково-дослідних робіт щодо формування національної термінологічної системи в галузі національної безпеки, результатом яких повинен був би стати відповідний нормативно-правовий акт, наприклад, Державний стандарт.

2. Активізація інноваційних процесів у галузях освіти, наукових технологій та інформаційних комунікацій. Відомо, що збереження та зміцнення науково-технологічного потенціалу є одним із пріоритетів національних інтересів. Зниження ж науково-технічного та технологічного потенціалу, зростаючий показник науково-технологічного відставання України порівняно з розвинутими країнами, зменшення внутрішнього попиту на підготовку науково-технічних кадрів становлять загрозу національним інтересам України.

Тому об'єктом пріоритетної уваги держави є активізація інновацій у галузях освіти, наукових технологій

та інформаційних комунікацій, які разом формують інфраструктуру економіки знань, що і є основою майбутньої конкурентоспроможності України в глобалізованому світі.

Координація заходів із наукового супроводження процесу забезпечення національної безпеки України виконується Національною академією наук та науково-дослідними установами Ради національної безпеки і оборони України спільно з Національним інститутом стратегічних досліджень, який також здійснює науково-методичне забезпечення проведення комплексного огляду сектору безпеки і оборони [1; 2].

У зв'язку з цим виникає запитання: чому Національна академія наук не є суб'єктом забезпечення національної безпеки?

Зовсім не складно прописати в законі чи іншому керівному документі такі формулювання, як: посилення *прогностичної* функції системи; моніторинг значень *показників (індикаторів)*; *оптимізація* системи; визначення *оптимальної структури*. Хоча такі поняття як *оптимізація системи* планування, *прогностична функція* системи управління національною безпекою, *показники* рівня захисту національних інтересів у різних життєдіяльних сферах належать до фундаментальних і досить складних категорій теорії управління і є надскладними для реалізації в галузі національної безпеки.

Але ні в яке порівняння не йде гносеологічна, формально-логічна та прагматична складність такого феномена як *управління національною безпекою*.

Theoretical and methodological basis for ensuring information security of person, society, state

Саме тому це поняття неоднозначно трактується. Дійсно, якщо можна керувати національною безпекою, то можна також замість управління виробництвом оперувати поняттям «управління ефективністю виробництва», а поняття «управління військами» замінити терміном «управління перемогою».

Категорія не може бути об'єктом управління! Однак у державі не ведуться конструктивні дискусії за участі математиків щодо математичної коректності як поняття «управління національною безпекою». Разом із тим поняття «управління безпекою» (не сектором безпеки, а безпекою!) використано в монографіях відомих націоналістичних науковців.

На нашу думку, доцільніше замість терміна «управління національною безпекою» оперувати іншим терміном – «управління системою забезпечення національної безпеки».

Рада національної безпеки і оборони України, Національна академія наук України, на наш погляд, повинні ініціювати дискусію щодо наукового обґрунтування цього важливого поняття термінологічного базису у сфері національної безпеки.

3. Формування системи показників національних інтересів. Основним індикатором забезпечення національної безпеки є захищеність національних інтересів. Однак, на жаль, у Законі «Про національну безпеку України» національні інтереси (життєво важливі інтереси людини, суспільства і держави) визначені як категорії, тобто надмірно загально. Такий категорійний підхід не дає змоги чітко визначити показники національних

інтересів, що мали б конкретні фізичне значення і розмірність та могли контролюватися як фізичні величини (наприклад: населення України, територія України, добробут українського народу, національне багатство держави Україна, показники економіки тощо). Неконструктивна визначеність цінностей ускладнює організацію замкнутого циклу управління в системі забезпечення національної безпеки України.

Серед загроз національній безпеці – наявні та потенційно можливі явища, тенденції і чинники, що спричиняють небезпеку життєво важливим національним інтересам України. Кожна загроза породжується певною сукупністю реально існуючих матеріальних об'єктів чи суб'єктів, які ми називаємо джерелами загрози. У нормативно-правових документах ці джерела загроз не визначені.

4. Приведення у відповідність понять «воєнна безпека» та «прикордонна безпека». Протягом останнього десятиріччя суттєвих змін зазнав характер загроз навколо державного кордону України, який на фоні із загрозами невійськового характеру набув також військового характеру. Основними серед загроз невійськового характеру є: розширення масштабів нелегальної міграції, що стає більш організованою і до якої долучаються кримінальні угруповання; діяльність організованої транскордонної злочинності, яка спеціалізується на торгівлі зброєю, наркотиками, засобами терору; активізація діяльності контрабанди; неадекватність можливостей органів охорони державного кордону ступеню та характеру загроз, що вини-

Теоретико-методологічні засади забезпечення інформаційної безпеки людини, суспільства, держави

кають. Державна прикордонна служба стала правоохоронним органом спеціального призначення.

У зв'язку з цим украї необхідно перелік загроз національній безпеці та перелік основних напрямів політики держави, що стосуються питань національної безпеки, у воєнній сфері та сфері безпеки державного кордону України розділити на дві групи: «у воєнній сфері» та «у сфері безпеки державного кордону України».

5. Міждисциплінарна інтеграція окремих напрямів у систему наук із проблем національної безпеки. Здійснення державної політики національної безпеки забезпечується відповідним інтелектуальним кадровим ресурсом. Тому необхідною умовою успішної реалізації державної політики національної безпеки є підготовка кадрів органів державної влади, наукових кадрів вищої кваліфікації відповідно до пріоритетних визначених напрямів.

Найінформативнішим індикатором стану цього виду державного управління системою забезпечення національної безпеки є кількість докторських і кандидатських дисертацій, захищених у цій галузі.

Напрями досліджень, що визначені паспортами спеціальностей із наук державного управління: історія та теорія державного управління та його механізми, місцеве самоврядування, державна служба, державне управління у сфері державної безпеки та охорони громадського порядку – взагалі не містять напрямів досліджень у галузі національної безпеки.

Останнім часом різко загострилися проблеми в забезпеченні націо-

нальної безпеки України в її визначальних сферах, що зумовлене як появою нових, так і збільшенням рівня традиційних зовнішніх та внутрішніх загроз національним інтересам. Внутрішні загрози згідно з висновками багатьох політиків та експертів чинять найбільший деструктивний вплив на національну безпеку. Їхня нейтралізація покладається відповідно до чинного законодавства переважно на сили охорони правопорядку та спецслужби держави. Але їхня діяльність регулюється законодавчими актами, які недостатньо враховують специфіку умов надзвичайного стану, воєнного стану й особливого періоду. Це зумовлено, передусім, відсутністю необхідного науково-методичного забезпечення такої діяльності, недостатньою координацією та організацією наукових досліджень, що стосуються інтересів правоохоронних органів, несформованістю та несистемністю представлення відповідної галузі науки, що має базуватися на інтеграції окремих міждисциплінарних напрямів у систему наук у сфері проблем національної безпеки.

Розвиток, реформування й розбудова правоохоронних органів спеціального призначення та сил охорони правопорядку, загалом правове регулювання їхньої службово-бойової діяльності в межах держави стає предметом також і теорії державного управління. Ця теорія підтверджується й нормативно-правовими документами, які регулюють наукову та науково-технічну діяльність у сферах безпеки держави.

Так, у класифікаторі видів економічної діяльності охорона громад-

Theoretical and methodological basis for ensuring information security of person, society, state

ського порядку та правопорядку, забезпечення безпеки населення у надзвичайних обставинах та ситуаціях віднесені до розділу «Державне управління».

Зрозуміло, що така діяльність є по суті міжвідомчою. Саме ці обставини спонукали науковий колектив у складі представників різних відомств, що є фахівцями в різних галузях науки, розпочати роботу щодо створення теоретико-методичних засад службово-бойової діяльності сил охорони правопорядку як міжвідомчої галузі науки у сфері національної безпеки України [5; 6].

Основи сформованої теорії містять шість органічно взаємопов'язаних розділів: державне управління у сфері охорони правопорядку, нормативно-правове регулювання, науково-технічні, психологічні та мовно-комунікативні проблеми службово-бойової діяльності сил охорони правопорядку, підготовка до застосування сил охорони правопорядку з використанням правоохоронних та військових методів. У межах цих розділів визначено 120 напрямів досліджень у галузях наук державного управління, юридичних, технічних, психологічних, філологічних і військових наук.

6. Розподілення відповідальності між суб'єктами забезпечення національної безпеки. Відповідальні за виконання завдань забезпечення національної безпеки (моніторинг, аналіз, прогнозування, виявлення, попередження та нейтралізацію загроз національним інтересам та національній безпеці; розроблення, визначення механізмів контролю за їх реалізацією; узагальнення результатів та підготовку підсумкового звіту про вико-

нання державних програм забезпечення національної безпеки України; розроблення пропозицій щодо удосконалення процесу забезпечення національної безпеки у кожній сфері діяльності) органи державної влади мають бути згруповані за такими ознаками:

- у зовнішньополітичній сфері;
- у сфері державної безпеки;
- у воєнній сфері;
- у сфері безпеки державного кордону;
- у внутрішньополітичній сфері;
- в економічній сфері;
- у соціальній та гуманітарній сферах;
- у науково-технологічній сфері;
- в екологічній сфері;
- в інформаційній сфері.

Отже, задля забезпечення національної безпеки повинна працювати вся державна влада через конкретні органи влади. Це дасть змогу органічно забезпечувати безпеку як за окремими галузями (економічну, воєнну, енергетичну тощо), так і національну безпеку держави в цілому.

Висновки.

1. Аналіз діяльності органів виконавчої влади щодо реалізації Стратегії національної безпеки України свідчить про те, що Стратегія досі не стала основою стратегічного планування у сфері національної безпеки, а в державі немає системного підходу до її реалізації.

Головна причина такого стану – невиконання в повному обсязі органами центральної виконавчої влади ст. 26 Закону України «Про національну безпеку», згідно з якою Стратегія національної безпеки є документом, обов'язковим для виконання, і

Теоретико-методологічні засади забезпечення інформаційної безпеки людини, суспільства, держави

основою для розроблення конкретних соціально-економічних програм за складовими державної політики національної безпеки.

На сьогодні в Україні бракує єдиної структури, на яку були б покладені завдання впровадження загальнодержавної системи стратегічного планування, що базувалася б на єдиній *концепції*, орієнтованій на забезпечення національної безпеки держави.

Підхід Уряду до забезпечення національної безпеки свідчить про недооцінювання системоутворювальної ролі Стратегії національної безпеки України як стратегічного документа, що визначає напрями за всіма сферами життєдіяльності суспільства та держави. Не здійснено ефективних заходів щодо вдосконалення правових та організаційних механізмів управління із забезпечення національної безпеки, його відповідного інтелектуально-кадрового та ресурсного забезпечення, що унеможливує ефективну реалізацію стратегічних пріоритетів, принципів державної політики національної безпеки та вирішення основних завдань, визначених Стратегією.

2. За визначеннями Стратегії національної безпеки України, висновками багатьох політиків та експертів найбільший деструктивний вплив на національну безпеку чинять внутрішні загрози [2]. Надзвичайно актуальним на сьогодні є створення високо-ефективної ланки оперативного управління сектором безпеки і оборони в цілому та системою забезпечення національної безпеки зокрема.

3. Для побудови виконавчої ланки оперативного управління забезпеченням національної безпеки пропонується звести суб'єктів забезпечення національної безпеки до *системи забезпечення національної безпеки України* у складі системи управління та підсистем забезпечення: економічної, державної, воєнної, внутрішньої, прикордонної, техногенної, інформаційної безпеки України, інших функціональних підсистем безпеки.

4. У подальшому необхідною умовою успішної реалізації політики національної безпеки є підготовка кадрів органів державної влади, наукових кадрів вищої кваліфікації відповідно до пріоритетних напрямів, визначених Стратегією.

Список використаних джерел

1. Про національну безпеку України : Закон України. *Голос України*. 2018. № 122.
2. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України», затверджено Указом Президента України від 14.09.2020 № 392/2020. *Урядовий кур'єр*. 2020. № 179.
3. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
4. Про Раду національної безпеки і оборони України : Закон України. *Відомості Верховної Ради України*. 1998. № 35. Ст. 237.
5. Калінін І. О., Кириченко І. О. Розроблення ефективних механізмів взаємодії та порядку сумісних дій органів державної

Theoretical and methodological basis for ensuring information security of person, society, state

влади, місцевого самоврядування з силами охорони правопорядку під час врегулювання кризових ситуацій соціального характеру. *Звіт про науково-дослідну роботу «Розроблення та наукове обґрунтування механізмів взаємодії та порядку сумісних дій органів державної влади, місцевого самоврядування з силами охорони правопорядку в умовах виникнення кризових ситуацій соціального характеру»* (шифр – Соціум) (заклучний) / Академія внутрішніх військ МВС України. Харків, 2012.

б. Кириченко І. О., Богданович В. Ю., Крутов В. В., Крюков О. М., Майборода В. К., Морозов О. М., Олексієнко Б. М.,

Пелепейченко Л. М., Пономаренко А. Л., Семенченко А. І., Снігерьев О. П., Тимченко О. В., Шмаров О. М. Шляхи удосконалення наукового супроводу службово-бойової діяльності сил охорони правопорядку. *Честь і закон*. 2009. Вип. 1. С. 3–12.

7. Новицький Г. В. Теоретико-правові основи забезпечення національної безпеки України : монографія. Київ : Інтернет-технологія, 2008. 469 с.

8. Криштанович М. Ф., Пушак Я. Я., Флейчук М. І., Франчук В. І. Державна політика забезпечення національної безпеки України: основні напрямки та особливості здійснення : монографія. Львів : Сполом, 2020. 418 с.

Рецензенти:
доктор історичних наук, професор
А. Гуз,
кандидат юридичних наук
І. Ничитайло

Анотація. У статті проведено аналіз комплексу питань, пов'язаних із визначенням теоретичних основ національної безпеки, особливостей її забезпечення в надскладний період незалежності та суверенності держави, усвідомлення сутності національних інтересів України в нових геополітичних умовах, пошуку ефективних шляхів їх реалізації.

Ключові слова: національна безпека України, стратегія національної безпеки, реформування системи забезпечення національної безпеки України.

Abstract. The article analyzes a complex of issues related to the definition of the theoretical foundations of national security, the features of its provision in the extremely difficult period of independence and sovereignty of the state, awareness of the essence of Ukraine's national interests in new geopolitical conditions, and the search for effective ways to achieve them.

Key words: national security of Ukraine, national security strategy, reforming the system of ensuring national security of Ukraine.